

На основу члана 42 Статута Универзитета у Београду (“Гласник Универзитета у Београду“, број 186/15 – пречишћен текст), Сенат Универзитета у Београду, на седници одржаној 08.07.2015., усвојио је,

СТРАТЕГИЈУ МОБИЛНОСТИ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Академска мобилност представља данас главни референтни елемент у процесима и стратегијама сарадње у високом школству и, поред тога што је непосредан израз сарадње међу институцијама и владиним структурама, јавља се као значајан елемент у целини образовних политика у домену интернационализације високог школства и сарадње у циљу развоја. Академска мобилност мора се сместити у оквиру међуинституционалне, националне и међународне сарадње. Треба имати у виду и то да постоји мобилност која је исход личне иницијативе појединаца или је део специфичних пројеката. Отуда значај да се разликује мобилност која проистиче из програма сарадње и институционалне размене или стипендија, и она која је исход мобилности по основу сопствене жеље или као део пословног пројекта одређене фирме, а нема везе са програмима сарадње и размене.

Сведоци смо данас такве динамике развоја професионалног образовања за коју су традиционални начини учења постали недовољни услед великих и брзих промена у економији, политици, науци, техници, друштву, култури и комуникацијама. То намеће потребу да се преиспитају постојећи механизми високог образовања и приступи примени модела у којима се повезују теоријско и практично образовање. Ова ситуација наглашава значај образовања за специфичне компетенције које би обезбедиле да се одговори потребама тржишта рада и научном и технолошком развоју друштва. Све то има за циљ да се институције високог образовања претворе у простор образовања који је у складу са светом у ком живимо.

Процес глобализације, у ком губе на значају националне границе, а знање постаје доступно свима, без обзира на место у ком живе, подразумева интернационализацију образовања и захтева исцрпну анализу садашњих структура образовања.

Студентска мобилност саставни је део интернационализације високог образовања. При томе је посебно значајна међуинституционална сарадња. Треба имати у виду да се мобилност остварује у два правца: један је она која се остварује међу институцијама са високим нивоом симетрије (гледајући академске и научне циљеве), а други онај који промовише сарадњу у циљу институционалног развоја, побољшање услова живота и рада.

Регионална интеграција, чији је најбољи пример Европска унија, упркос озбиљним економским и финансијским потешкоћама са којима се суочава у последње време, остварује се кроз међууниверзитетске мреже, информатичке технологије које омогућавају комуникацију између удаљених центара и заједнички рад на решавању специфичних проблема.

Мобилност чини саставни део Стратегије интернационализације Универзитета у Београду и спада у њене дугорочне приоритете. Европски простор високог образовања који је проистекао из Болоњског

процеса заснива се на интензивнијој размени студената и наставника на Европским универзитетима, а у наредном периоду и на универзитетима Латинске Америке, Африке и Азије. Таква политика подржана је на нивоу Европе фондовима Европске уније за стипендије за мобилност, пројектима за институционалну сарадњу и конкретније системом преноса ЕСПБ бодова и Програмом Ерасмус.

Приликом стратешког опредељивања веома је значајно одредити циљеве мобилности и разликовати:

-мобилност са циљем стицања дипломе, где нагласак треба ставити на дипломе мастера и докторске студије;

-мобилност са циљем добијања бодова у оквиру основних, мастер или докторских студија;

-број студената из иностранства који долазе на студије на Универзитет у Београду и број студената Универзитета у Београду који одлазе у иностранство;

-мобилност у оквиру основних академских студија, дипломских академских студија, истраживачког рада, обуке, учења језика итд;

-обуку намењене стручним и техничким службама, обуке за истраживачки рад, обуке за младе наставнике.

Све то намеће закључак да мобилност мора бити саставни део интернационализације, државне образовне политике и пут ка интернационализацији наставе и учења које доприносе бољем квалитету, истраживања чине конкурентнијим, обезбеђује интернационалну сарадњу институција и виши ранг на међународном нивоу.

То се уклапа у европску политику да до 2020. високо образовање обезбеди студентима вештине за међународно тржиште рада.

Пошто мобилност иде у два правца поставља се и питање у којој мери наша земља, суочена са финансијском кризом која се огледа, између осталог, и у смањену буџетских средстава, треба да улаже у школовање страних студената. Не мање значајно је и питање опасности одлива мозгова и како обезбедити да се наши добри студенти који одлазе у иностранство врате у земљу.

Све то условљава читав низ питања :

-како постићи квалитетну мобилност;

-заједничке дипломе (*joint degrees*) представљају проблем који захтева и одређене измене у постојећој законској регулативи;

-мобилност захтева и одговарајуће базе података и контролу коју постојећи систем евиденције студената не може да прати.

Наведено намеће закључак да је неопходна стратегија мобилности као саставни део стратегије интернационализације.

Као први задатак намеће се потреба боље комуникације са страним партнерима и домаћим институцијама како би мобилност била остварена са одређеним циљем и у оквиру одређене стратегије. Мобилност се данас остварује због одређеног интереса факултета, катедре, наставника или руководиоца пројекта или интереса студента, а често и у функцији расположивих средстава. Неопходне су боље и функционалније базе података о мобилности.

Мобилност запослених на Универзитету може бити од изузетне користи. Њено трајање може бити од неколико дана, недеља до дужих периода (година дана на пример). Унапређење мобилности на овом плану отвара нове перспективе за унапређење истраживачких пројеката, унапређење наставе али истовремено отвара и нова питања која треба регулисати у постојећим законима (пензије, здравствено осигурање и сл.).

Посебно питање је мобилност припадника стручних служби. Мобилност кадрова из стручних служби углавном је до сада изосатајала иако су искуства других земаља (Литванија, Француска, Шпанија) показала да је пример добре праксе организовање „Недеље обуке персонала за интернационализацију“. Обуку стручних служби треба прилагодити циљевима стратегије интернационализације, тако што ће учествовати на систематски начин у процесима мобилности.

С друге стране треба сагледати све препреке за већу мобилност наставничког кадра и отворити перспективе за брже и ефикасније ангажовање страног наставног кадра на факултетима Универзитета у Београду.

Мобилност и запошљавање

Мобилност студената треба истовремено да обезбеди школовање и усавршавање стручњака за рад у међународном окружењу, при чему се подразумевају велике међународне корпорације код нас, али и за рад у иностранству што захтева и боље знање страних језика, организовање праксе у иностранству. При том треба водити рачуна и о латентној опасности „одлива мозга“ коју садржи у себи сваки пројекат интернационализације и мобилности студената.

Језичка политика и мобилност

Тема интернационализације и мобилности уско је везана за питање наставе и знања страних језика. Један од начина привлачења страних студената на студије на Универзитету у Београду јесте организовање студијских програма на енглеском језику. Питање је колико су сви наставници факултета Универзитета у Београду способни да држе наставу на енглеском језику. Из тог разлога потребно је извршити анкету међу предавачима на студијским програмима на енглеском језику и организовати посебну обуку из страних језика по струкама. Исто тако неопходно је оспособити стручне службе за комуникацију са страним студентима.

За студенте из иностранства који намеравају да студирају на српском језику треба наставити са акцијом Филолошког факултета и приредити даље курсеве српског као страног језика он-лајн како би се максимално скратио период боравка страних студената у Београду на учењу српског језика. Досадашња пракса показује да такви студенти морају да проведу једну годину више у Београду учећи српски језик што представља фактор због кога многи одустају од студија у Београду.

Поред тога Универзитет у Београду треба да покрене иницијативу код Министарства просвете да се уведу стандарди за проверу знања српског језика за странце и лиценце за институције које имају право да издају потврду о знању српског језика.

Дугорочно гледано неопходно је обезбедити координацију свих институција које се баве високошколским образовањем, професионалном оријентацијом и тржиштем рада како би се на нивоу државе утврдиле приоритетне потребе и сходно томе усмерили пројекти и програми мобилности са страним универзитетима. Истовремено треба уклонити и законске препреке које отежавају уговарање заједничких програма, диплома, котутеле и сл.

Закључак

Међууниверзитетска међународна сарадња више није ствар међудржавних споразума и жеља академских средина већ стратешка акција која се у потпуности остварује. Феномен студентске мобилности може се посматрати са више становишта, из више перспектива теоријских и методолошких, али је чињеница да је међууниверзитетска међународна сарадња постала данас значајан фактор унапређења квалитета наставе на европским и другим светским универзитетима и да постаје стварност у којој се ангажују не само универзитети и образовне институције већ и међународни и национални органи који ову сарадњу укључују у домен међународне сарадње држава. Студентска мобилност се исказује кроз локалне, регионалне и међународне споразуме са елементима који садрже веома конкретне циљеве. Тиме студентска мобилност, посебно међународна, постаје саставни део образовне сарадње у коју су укључени напори и средства различитих средина, што ову мобилност чини сложеном и осетљивом ако се жели одговорити на изазове који се у светској заједници постављају пред образовне системе. Мобилност јесте изазов, јер захтева управљање и ангажовање људских и финансијских ресурса, специфичне и јасне циљеве и задатке, што изискује јасне и прецизне споразуме, спремност свих учесника за међународну и међудржавну дугорочну сарадњу и значајна отварања у академској средини. То значи нове системе управљања, нове стратегије и методе рада, али и основни предуслов: да се размотре сопствене образовне праксе и испољи жеља да се сопствена пракса обогати, унапреди и иновира. Јер сарадња у домену образовања значи могућност да се упознају методи академског рада и професионалног образовања, различити и успешни, и да се научи од њих.

Исто тако мобилност се налази у пројектима који иду шире од образовања (пројекти регионалне интеграције нпр.) и постаје инструмент за постизање амбициознијих циљева и консолидовање стратегија конципираних на различитим нивоима одлучивања.

Треба имати у виду и чињеницу да је мобилност прилика да се приближе културе, начини живота и језици, да се размењују резултати истраживања, сазнања и релевантне информације, као и да студенти у контакту са другим и другачијим срединама стекну способности да боље сагледају

стварност сопствене земље. Не треба занемарити ни чињеницу да студентска мобилност може бити одлична прилика да се школују високо квалификовани кадрови спремни да живе у толерантним и праведним срединама. Интеркултурност и мултидисциплинарност саставни су део резултата који се постижу студентском мобилношћу. Међународна сарадња служи да студенти доприносе развоју сопствене земље и земље пријема уз обострану корист.

Међутим, треба бити свестан потребе да се ради и на повратку студената у земљу порекла.

Неопходна је константна контрола кретања студената на мобилности која ће омогућити да се зна који студенти учествују у програмима мобилности, на којим су пројектима ангажовани и који су постигнути резултати. Ови су подаци неопходни ако се жели наставити са учешћем Универзитета у Београду у међународној мобилности кроз мреже сарадње, солидне и трајне.

И на крају треба подсетити надлежне институције, одговорне за образовање да свако побољшање образовних процеса захтева ангажовање значајних средстава, без чега је практично немогуће равноправно учешће у међународној просветној сарадњи.